

Ady Endre.

(1877–1919.)

Ady Endre meghalt és vele a magyar lírai költésnek olyan tehetsége lobbant ki, a milyent Petőfi óta nem termett ez a föld. A míg élt, sokszor hasonlították Petőfihez és nem annyira élete sorsában, mint inkább költészetének irányában és kettejük egyéniségében érdekes rokoni vonások mutatkoztak. Ady Endre is a nagy nyughatatlanok közé tartozott, de míg Petőfi nyugtalansága aktív természetű volt és a kifelé való cselekvés vágyában nyilvánult, Ady nyugtalansága önmagát pusztító zaklatottság volt. Nem voltak ideáljai, mint Petőfinek, igazán hinni semmiben sem tudott, költészetét a fájo idegek zengése volt. De azokból az ideghurokból lelket rendítő melódiák szakadoztak fel.

A magyar vidéki diákok és ujságírók Páris ébresztette fel zsibbadtságából. Már-már lemondott a költésről, mikor egy nagy szenvedélye Párisba ragadta és ott megszólaltatta benne az igazi költőt, azt, ki addig anyaölbéli mély álmát aludta benne. Bámulatos termékenységgel fogantak meg akkor szebbnél szebb költeményei, melyekben az érzéki szerelemtől, a pénz, a dicsőség vágyától szétrongyolt lélek sirta el fájdalmait. Sok költeménye a hazai állapotok ellen fordult, ostorozó és káromló hangú volt. A hivatalos kritika képviselőinek mindez istenkáromlásként hangzott és Adynak volt mit tőrnie attól a költőüldözó tendenciától, mely a forradalom előtti Magyarország hivatalos kritikáját jellemezte. Keményen hangzó szavai mögött sehogyszem kártak ráismerni a fajtájára daczosan büszke, sőt gögös érzésre, a melylyel Ady lelke színültig telve volt. A forradalom, a lelkek és a tettek forradalma volt Ady ideálja. Türelmetlenül hívta, mint a levegő megtisztítóját és a magyarság újjászülőjét. Mire elkövetkezett, a költő már csak emberroncs volt. Elejétől végig égő élete kiégett. Gyönyörű intellektus volt, nagy költő, mély emberi érzések megszólaltatója, hatalmas képzelőerő és minden ízében eredeti egyéniség.

Ady Endre a szilágymegyei Érmindszenten született 1877-ben. Nagykarolyban, Zilahon tanult és Debreczenben jogászokodott. Ott is adta ki első verses kötetét. Majd Nagyváradra került, a *Nagyvárad* szerkesztőségébe. Ottani működésére lett figyelmes Osvát Ernő, a ki mindenkinél érzékenyebb fülével elsőnek hallotta meg az ismeretlen vidéki ujságíróban a tehetség felbugását, Folyóiratában, a *Magyar Góniusz*-ban már 1902-ben szóhoz juttatta. Nagyváradról Párisba került Ady és attól fogva általában sokat utazott külföldön. Hazakerülvén, Osvát *Figyelő*-jébe és a *Budapesti Napló*-ba, melynek akkori szerkesztője, Kabos Ede minden fiatal tehetségnek melegszívű pártfogója volt, írta azokat a költeményeit, melyeket utóbb »Uj versek« című kötetében gyűjtött össze. Ez a kötet egyszerre ismerető és vitatottá, a dicsőítők és a tagadók vetélkedésének tárgyává tette Adyt. A publicisztikai működés akkor még nagyon sok idejét elfoglalta a költőnek. Ady eszméletének kialudtáig szenvedélyes érdeklődéssel kísérte korának eseményeit és a míg a toll ki nem hullott kezéből, szenvedélyes hévvel szeretett hozzájuk is szólni. Igazán népszórvé a *Nyugat* folyóirat megindulása óta lett Ady. Éveken át meg nem jelent száma Ady költeményei nélkül. Olvasóközönsége az évek múltán olyan tekintélyesre nőtt, hogy sűrűen megjelenő versköteteit valósággal elkapkodták. Három évvel ezelőtt megnősült Ady: feleségül vette Boncza Miklós volt orsz. képviselő Berta leányát s a nyarakat Csucsán töltötte véle. A forradalom is Csucsán érte. Nagybetegezen mégis Pestre jött. Itt spanyolnáthából fejlett tüdőgyulladás támadta meg, a melylyel elgyöngült szer-

vezete már nem bírt. A Liget-szanatóriumban érte a balál. Szívshühüdés ölte meg.

Ady Endrét szerdán délután két órakor temetik a Nemzeti Muzem előcsarnokából. A kormány a nemzet halottjának tekinti és mint ilyet temetteti el. A Vörösmarty-Akadémia adja ki a gyászjelentést és rendezi a temetést. Az egyházi beszédet Haypál Benő református lelkész mondja. A kormány nevében Kunfi Zsigmond közoktatásügyi miniszter, a Vörösmarty-Akadémia megbizásából Móricz Zsigmond, a *Nyugat* képviselőjében Babits Mihály, az újságíró-testület nevében Biró Lajos, a Budapesti Újságírók Egyesületének alelnöke, a Társadalomtudományi Társaság nevében Jászi Oszkár fog beszélni. A sirnál még egyéb küldöttségek szónokai bucsuztatják el a halott költőt. A székesfőváros Ady Endrének diszsirhelyet ad a kerepesi-uti temetőben.